

**TANER ÖZDEMİR TÜRK TELEKOM NURETTİN TOPÇU SOSYAL BİLİMLER
LİSESİ TARİH ÖĞRETMENİ**

ZAMAN VE TAKVİM

Takvim zamanı günlere, aylara, yıllara bölme metoduna takvim adı verilir.

DİKKAT: Takvimlerin ortaya çıkmasında insanların **ekonomik uğraşları** önemlidir.

UYARI: Hicri takvimin başlangıcı Müslümanların **Mekke'den Medine'ye göçü esas alınırken** miladı takvim **Hz. İsa'nın doğumu** esas alınmıştır.

DİKKAT: Takvim Mısırda ortaya çıkmış değişik milletlerin katkılarıyla günümüze kadar gelmiştir.

TÜRKLERİN KULLANDIKLARI TAKVİMLER

12 HAYVANLI TÜRK TAKVİMİ: Orta Asya Türklerinin kullandığı takvimdir.

UYARI: Takvimin varlığı Türklerin aynı zamanda astronomiyle de ilgilendiklerinin kanıtıdır.

HİCRİ(HİCRET) TAKVİMİ: Ay yılını esas alan tek takvim hicri takvimdir.

CELALİ TAKVİM: Büyük Selçuklular hükümdarı Melik şah tarafından Ömer Hayam başkanlığında ki bir heyete hazırlatılan takvimdir.

UYARI: On iki Hayvanlı ve Celali Takvim milli takvimlerimizdir.

RUMİ TAKVİM: Osmanlı devletinde resmi ve mali işlerde kullanılmak üzere **XIX.yüzyıl başlarından** itibaren yürürlüğe giren takvimdir.

MİLADİ(MİLAT) TAKVİMİ: 1 Ocak 1926'dan itibaren kullandığımız takvimdir. Güneş yılını esas alan takvimin temeli Mısırlılar'a dayanır. İyon ve Yunanlılar kanalıyla Batı'ya aktarılmıştır. Romalılar Sezar zamanında Jülyen takvimi olarak düzenlemiş ve kullanmışlardır. Yeniçağda Papa XII.Gregor tarafından yeniden yapılan düzenlemelerle Gregoryan Takvimi olarak anılmıştır. Milat takvimi Hz. İsa'nın doğuşunu (sıfır) kronolojinin başlangıcı olarak kabul eder.

DİKKAT: Tarih öncesi devirlerin dönemlere ayrılmasında kullanılan araç ve gereçler dikkate alınırken tarih çağların dönemlere ayrılmasında ise dünyayı etkileyen evrensel olaylar göz önünde tutulmuştur.

TARİH ÖNCESİ DEVİRLER

ÇOK ÖNEMLİ NOT: Tarih öncesi devirler kullanılan malzemeye göre taş ve maden devri olmak üzere iki kısma ayrılmıştır.

Özellikle taştan önce yeryüzünün üzerinde toprağın olduğunu ise unutmayalım.

Tarih Öncesi devirlere **prehistorik devirler** adı da verilmektedir.

ÇOK ÖNEMLİ NOT: Tarih öncesi devirlerde kullanılan malzemenin dayanaklığı ve kullanım biçimi de önemlidir.

TAŞ DEVRİ

Taş devri, Kabataş, **Yontma Taş** ve **Cıllı Taş** devri olmak üzere üç kısımda incelenebilir.

1) KABATAŞ DEVRİ (PALEOLİTİK):

Bu devir insanı genellikle **mağara** ve **ağaç** kovuklarında yaşamlarını sürdürmüştür.

UYARI: Bundan en önemli sebep iklim şartları ve yabani hayvanlardan korunma etkili olmuştur.

İnsanoğlu **tüketici** olup deneme yanılma yoluyla doğayı tanımaya çalışmaktadır.

Kabataş insanı avcılık ve toplayıcılık yaparak karnını doyummuştur. Bu devirde doğa insan üzerinde etkilidir.

Çakmak taşından elde edilen **delici** ve **kesici aletler** devri en önemli buluntuları olarak elde edilmiş korunma aletleridir.

Tarih öncesi ve tarih çağlarının en uzun süren dönemi olan eski taş devrinde insanoğlu mağara ve kayalara hayvan resimleri yapmışlardır. Bu resimlerin yapılması sanat anlayışının olduğunun da kanıtı sayılabilir.

DİKKAT: Kabataş Devrine ait en eski buluntular **İspanya (Altamira)** ve **Fransa'da (Laskö)** yer alır. Türkiye'de ise **Antalya Karain, Beldebi** ve **Belbaşı** mağaraları ile İstanbul da yer alan **Yarımburgaz** mağaraları önemlidir.

2) YONTMA TAŞ DEVRİ (MEZOLOTİK)

Mağara ve ağaç kavuklarında yaşam,
Temel geçim kaynağı yine **avcılık** ve **toplayıcılık**,
Devri sonlarına doğru ateş bulunmuştur.

UYARI: Ateşi bulan insanoğlu bunu ısınma, yabani hayvanlardan korunma, yemek pişirme ve aydınlanmada kullanmıştır.

TANER ÖZDEMİR TÜRK TELEKOM NURETTİN TOPÇU SOSYAL BİLİMLER LİSESİ TARİH ÖĞRETMENİ

Devrin en önemli buluşu çakmak taşından yapılmış olan mikrolit adı verilen araçlar olmuştur.

DİKKAT: Türkiye’de yer alan **Samsun Tekkeköy, Ankara Macunçay, Antalya’da Beldibi** ve **Göller** yöresinde yer alan **Baradiz** önemli yerleşim yerleridir. Dünyada ise güney Tacikistan’daki **Kuldara** en eski Yontma taş devri yerleşim yeridir.

3) CİLALI TAŞ DEVRİ (NEOLİTİK)

Bu devir artık mağaralarda çıkmış ve buzulların erimesiyle de **tarım alanlarına** yerleşmiştir. Bu devirde insanlar tüketicilikten üretici yaşama geçmiştir. Bitki liflerinden elbiseler yapılmış ve **çanak çömlek** yapımına başlanmıştır.

UYARI: Yani bu devir insanı artık sanatta ilerlemeye ve doğaya hakim olmaya başlamıştır. Hayvanlar evcilleştiremeye ve insanoğlunun hizmetine sunulmaya çalışılmış ve başarılı olunmuştur.

Köpek evcilleştirilen ilk hayvanlardan biridir.

Toplum içinde yaşamadan dolayı sınıflaşmalar ve mülkiyet kavramı ortaya çıkmıştır.

Tarım faaliyetleri hız kazanmış ve köyler, kasabalar kurulmuştur. İnanma ihtiyacı hisseden insanoğlu ilkel tapınmalara başlamıştır.

Bu devirde **Menhir** ve **dolmen** adı verilen mezarlar yapılmıştır.

Bu devirin en eski yerleşim yeri dünyada Mezopotamya, Anadolu ve Suriye ve İran’dır) Türkiye Cilalıtaş Devrinin en önemli yerleşim yerlerinden biridir. **Dünyanın ilk köy** yerleşmesine ev sahipliği yapan **Diyarbakır Çayönüdür**. Dünyada ilk şehir yerleşmesi ise Konya da bulunan Çatalhöyük olmuştur.

MADEN DEVRİ

Maden devri de taş devri de olduğu gibi kullanılan araç ve gereçlere göre üç kısma ayrılmıştır. **Bakır, Tunç** ve **Maden Devri**.

Bakır madeni doğadan bol miktarda bulunan ve işlenmesi kolay olan bir madendir.

UYARI: bakırın fazla dayanıklı olmayışı araç ve gereç yapımında başka madenlerin aranmasına neden olmuştur.

UYARI: Bakır devrinde insanoğlu süs eşyalarında ise altın ve gümüşü kullanmıştır.

Bakır devrinde yerleşim gören yerler ise **Çorum Alacahöyük, Denizlide Beycesultan, Samsun İkiztepe** ve **Çanakkale Truva** sayılabilir.

Tunç Devrinde ise bakır ve kalay birleştirilerek tunç madeni elde edilmiş ve devre ismini vermiştir. **Site** adı verilen şehir devletleri ilk defa bu devirde ortaya çıkmış şehirler arasında ticaret başlamıştır. Bu durum ise şehirler arasında kültür alışverişinin de başlamasına neden olmuştur. **Sümerler** ve **Hititler** gibi büyük şehir devletleri de bu dönemde ortaya çıkmıştır. **Kayseri de** yer alan **Kültepe** ve **Ankara da yer alan Ahlatlıbel** önemli tunç devri yerleşim yerleridir.

Demir devrinde yapılan araç ve gereçler daha dayanıklı olmuş ve silahlar daha fazla önem kazanmıştır. Tarım aletleri demirden yapılarak üretimin artmasına vesile olunmuştur.

TANER ÖZDEMİR TÜRK TELEKOM NURETTİN TOPÇU SOSYAL BİLİMLER LİSESİ TARİH ÖĞRETMENİ

Şehir devletleri bir araya toplayan merkezi krallıklar ve imparatorluklar kurulmaya başlamıştır.Devrin sonlarına doğru yazı bulunmuş ve tarih çağlarına geçilmiştir. Bu devrin en önemli yerleşim yerleri Çanakkale Truva, Burdur Hacılar, Yozgat, Alişar ve Çorum Alacahöyük'tür.

TARİH ÇAĞLARI

Tarih çağlarının belirlenmesinde insanlığı etkileyen **evrensel olayların seçilmesi** esastır.

DİKKAT: Tarih çağlarına ilk geçen uygarlık Mezopotamya uygarlığıdır.

İLKÇAĞ: M.Ö 3200 tarihinden 375 tarihindeki kavimler göçüne kadar süren ve en uzun çağ olarak tanımlanan dönemdir. Bazı kaynaklar bu çağın **476 yılında Batı Roma İmparatorluğunun** yıkılmasıyla sona erdiğini kabul eder. Bu çağ insanın yaptıkları ise şunlardır:

- 1) İlk yazı,takvim,yazılı kanun,alfabe bu çağda bulunmuştur,
- 2) İlk çağ insanın ekonomisini tarım oluşturur,
- 3) Çok tanrılı bir din inancı hakimdir.Tek tanrılı dine inanan ise sadece İbranilerdir.
- 4) Toplum yapısında sınıflaşmalar vardır ve kölelik yaygındır.
- 5) Devletler site, nom ve polis şeklinde örgütlenmiştir.
- 6) İlk yazılı antlaşma bu çağda yapılmıştır.

ORTAÇAĞ: Kavimler göçünden başlayıp İstanbul'un fethine kadar geçen süreye ortaçağ adı verilir. Bu çağda meydana gelen bazı önemli olaylar ise şunlardır:

- 1) İslamiyet ortaya çıktı ve dünyaya yayıldı,
- 2) Avrupa da yaygın yönetim biçimi feodalite olup siyasi birliktelik yoktur,
- 3) Haçlı seferleri, Türkler üzerine bu çağda düzenlenmiştir,
- 4) Osmanlı devleti kurulmuş ve dünyaya yayılmaya başlamıştır,
- 5) İngiltere de büyük şart yani Manga Carta imzalanmıştır.

YENİÇAĞ: İstanbul'un fethiyle başlayıp Fransız İhtilaline kadar geçen süreye denir. Bu çağda gerçekleşen olaylar daha çok Avrupa'nın gelişmesine yardımcı olmuştur.

- 1) Coğrafi keşifler yapıldı,
- 2) Rönesans hareketleri başladı ve skolastik düşünce yıkıldı,
- 3) Reform hareketleri oldu,
- 4) Osmanlı Devleti coğrafi keşifler ve Rönesans'tan etkilenen en önemli ülke oldu,
- 5) Avrupa da ilerlemeler görülürken İslam dünyasında duraklamalar başladı.

**TANER ÖZDEMİR TÜRK TELEKOM NURETTİN TOPÇU SOSYAL BİLİMLER
LİSESİ TARİH ÖĞRETMENİ**

YAKINÇAĞ: Fransız İhtilalinden günümüze kadar geçen süreye yeniçağ adı verilir. Bu çağda gerçekleşen olaylar ise şunlardır:

- 1) Sanayi İnkılabı gerçekleşti,
- 2) I ve II.Dünya savaşları yaşandı,
- 3) Ay'a ayak basıldı,
- 4) Kurtuluş mücadelesini Türkler başarıyla verdi.